

ŁUKASZ MALINOWSKI

MAŁY
PRZEWODNIK
PO HISTORII
POLSKI

36. POLSKA LUDOWA

Zgadzam się z moim bratem. Rozstrzygnięcia pokojowe po zakończeniu II wojny światowej były dla nas bardzo niekorzystne. Ale przynajmniej nie było już wojny, a to zawsze należy cenić. Dzięki naszej nieprzejednanej postawie (także w powstaniu warszawskim, co przyznaję) i małej pomocy zachodnich mocarstw nie staliśmy się jednak kolejną republiką radziecką. Nowa Polska była oddzielnym od Rosji państwem, choć o znacznie ograniczonej suwerenności. Pozwólcie, że teraz Ania oprowadzi was po pierwszych latach funkcjonowania Polski Ludowej.

Nowy stary kraj

Władze ZSRR dbały o pozory, głównie po to, aby uspokoić sumienia zachodniej opinii publicznej. Stalin publicznie deklarował, że zależy mu na wolnej i silnej Polsce, połączonej sojuszem z Rosją. Dlatego powołano **Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej**. W jego skład oprócz komunistów z **Polskiej Partii Robotniczej** weszli niektórzy emigracyjni i krajowi politycy, którym przypisano jednak marginalną rolę. Legalny polski rząd w Londynie protestował przeciwko jego powstaniu, ale nie miało to większego znaczenia, bo TRJN uznały władze innych państw. **Polska Ludowa** stała się faktem.

Sfałszowane referendum

Przywódcy państwa podziemnego zostali pojmieni i wywiezieni do Moskwy na pokazowy proces, więc główną siłą opozycyjną wobec komunistów stało się utworzone w 1945 roku **Polskie Stronnictwo Ludowe** pod przywództwem **Wincentego Witosa** (wieloletni premier II RP) i **Stanisława Mikołajczyka** (były premier rządu emigracyjnego). W pierwszych latach po wojnie to właśnie ta partia miała najwięcej członków i cieszyła się największym poparciem ludności, co dla komunistów było nie do zaakceptowania. Członkowie PPR dążyli zatem do odwołania wyborów parlamentarnych, aby umocnić swoją pozycję. Najpierw w 1946 roku przeprowadzono **referendum**, w którym zadano trzy pytania: czy jesteś za likwidacją Senatu, czy należy kontynuować reformy społeczno-gospodarcze i czy popierasz oparcie granicy na Odrze i Nysie łużyckiej.

Ochotnicy ORMO w 1946 roku. ORMO to skrót od Ochotniczych Rezerw Milicji Obywatelskiej, czyli ochotników, najczęściej robotników, którzy byli zwolennikami nowego ustroju i popierali reżimowe władze. Fot. Wikimedia Commons

Pracownicy Biura Odbudowy Stolicy. Fot. Wikimedia Commons, licencja public domain

Komuniści agitowali „**3 razy na tak**”, członkowie PSL byli „na nie” tylko w pierwszym pytaniu. Tak naprawdę odpowiedzi były jednak nieistotne, bo komuniści i tak sfalszowali referendum, a jego wynik wykorzystali do próby przekonania światowej opinii publicznej o swoim wielkim poparciu w Polsce. Wybory parlamentarne odbyły się w 1947 roku w atmosferze politycznych represji wobec opozycji, a ich wynik również został w znacznej mierze sfalszowany. Zwyciężył **Blok Stronictw Demokratycznych** (czyli PPR plus kilka mało znaczących partii sojuszniczych), który według oficjalnych danych zdobył 80.1% głosów. Na opozycyjne PSL miało zagłosować 10.3% wyborców. Prezydentem został **Bolesław Bierut**, a premierem **Józef Cyrankiewicz**. W 1947 roku uchwalono też „**małą konstytucję**”, która upodobniła nasz ustrój do tego, który panował w Rosji. Od tej pory duże znaczenie miała **Rada Państwa**, choć w rzeczywistości wszystkie decyzje i tak zależały od kierownictwa partii komunistycznej i aprobaty ZSRR. Wszelka niezależność PSL też się szybko skończyła, gdy w 1947 roku Stanisław Mikołajczyk wyemigrował do USA, a kontrolę nad ludowcami przejęli lojalni wobec komunistów działacze, którzy wkrótce utworzyli **Zjednoczone Stronictwo Ludowe** (ZSL).

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza

Nowa władza nie znosiła żadnego sprzeciwu i wkrótce zaczęła nawet zwalczać działaczy sojuszniczych partii, w tym zwłaszcza członków PPS, która nawiązywała do swoich przedwojennych korzeni. W 1948 roku komuniści doprowadzili do przymusowego połączenia wszystkich lewicowych partii, tworząc **Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą**. Jej przewodniczącym został **Bolesław Bierut**.

Wolność i Niezawistość

W Polsce nadal żyli jednak ludzie, którzy nie godzili się na sytuację w kraju. Byli to kryjący się po lasach partyzanci, których dzisiaj nazywamy „**żołnierzami niezłomnymi**”. Podlegali oni utworzonej w 1945 roku tajnej organizacji **Wolność i Niezawistość** (spadkobierczyni AK), która uznawała ZSRR za kolejnego okupanta i postawiła sobie za cel odzyskania Polski z rąk komunistów. Nie było to jednak realne. Władza ludowa ukazywała partyzantów jako bandytów i nie miała dla nich litości. Żołnierze byli wyłapywani, więzieni, a najczęściej mordowani. Wysuwane przez rządzących propozycje amnestii były tylko pułapkami, aby zdekonspirować partyzantów. Ostatni z nich walczyli do początku lat 50-tych. Terror komunistów nie ograniczał się jednak do żołnierzy niezłomnych czy byłych członków AK. Prześladowani byli nawet uczestnicy powstania warszawskiego i wszyscy, którzy z entuzjazmem nie chcieli śpiewać pieśni patriotycznych na cześć Stalina.

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR) – partia sprawująca rządy w Polskiej Republice Ludowej do roku 1989, była zależna od ZSRR. Sprawowała rządy autorytarne, jej wyznacznikiem było centralne sterowanie gospodarką oraz kontrola obywateli.

Bolesław Bierut – polityk, działacz komunistyczny, prezydent Polski w latach 1947-1952. Był przewodniczącym Komitetu Centralnego PZPR, a więc najważniejszą osobą sprawującą władzę w Polsce. W ocenie historyków uważany był za jednego z największych zbrodniarzy w Polsce. Szacuje się, że za jego rządów represjami objęto 400 tys. osób.

CZY WIESZ, ŻE...

- Okres dziejów Polski po wojnie w latach 1945-1953 nazywamy okresem stalinowskim. W roku 1953 umarł Stalin, co spowodowało tzw. odwilż, czyli mniejsze represje ze strony władz PZPR skupione na rozwoju kraju.
- W pierwszych latach po wojnie zarządzano plan 3-letni, który opierał się na następujących celach: zasiedlenie Ziem Odzyskanych (ziem zachodnich Polski), reformie rolnej (zabrano ziemiaństwu i chłopom ich ziemie) oraz nacjonalizacji przemysłu (zabrano kapitalistom przedwojennym ich fabryki, odtąd wszelki przemysł był państwowy).
- W styczniu 1945 roku powołano Biuro Odbudowy Stolicy, która była niemal całkowicie zburzona po powstaniu warszawskim i latach wojny.

DAWNIEJ TO BYŁO

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Stowarzyszenie
„Wspólnota Polska”

CENTRUM DOSKONALENIA
NAUCZYCIELI
EDUKACYJNEGO, WARSZAWA POLSKA

MUZEUM
POCZĄTKÓW
PAŃSTWA
POLSKIEGO
W GNIEZNE